

Довідка

за результатами опитування в рамках проведення I етапу регіонального моніторингового дослідження «Впровадження Української Хартії вільної людини педагогами області в освітній процес»

Відповідно до рішення Тернопільської обласної ради від 23.12.2020 року № 34 «Про обласну програму впровадження Української Хартії вільної людини в освітніх закладах Тернопільської області на 2021– 2024 роки» №1.5 переліку заходів програми частини шостої «Напрями діяльності та заходи програми» та наказу №61-ОД ТОКІППО від 29.09.2023 року «Про реалізацію напрямів діяльності та заходів обласної програми впровадження Української Хартії вільної людини в освітніх закладах Тернопільської області на 2021–2024 роки», проводилося регіональне моніторингове дослідження «Впровадження УХВЛ педагогами області в освітній процес» в середовищі позашкільних закладів освіти Тернопільської області в дистанційному режимі серед керівників закладів позашкільної освіти, керівників гуртків закладів позашкільної освіти та батьків, діти яких відвідують гуртки закладів позашкільної освіти.

Метою дослідження було отримання інформації щодо ефективності впровадження Програми Української Хартії вільної людини в позашкільних закладах освіти Тернопільської області у 2021–2024 роках.

Опитування здійснювалося відповідно до вибірки методом он-лайн опитування керівників закладів позашкільної освіти, керівників гуртків закладів позашкільної освіти та батьків, діти яких відвідують гуртки у закладах позашкільної освіти Тернопільської області, в яких впроваджували Українську Хартію вільної людини.

В опитування взяли участь 12 керівників закладів позашкільної освіти, 61 керівник гуртків закладів позашкільної освіти та 70 батьків, діти яких відвідують гуртки у закладах позашкільної освіти Тернопільської області.

Керівників закладів позашкільної освіти

Серед опитаних 12 керівників закладів позашкільної освіти, 58,3% (7) проживають в місті, 33,3% (4) проживають в селі, 8,3% (1) опитаних проживають в селищі.

75% опитаних це керівники віком від 50 до 60 років і старші. 25 % опитаних віком від 30 до 50 років.

83,3% опитаних мають педагогічного стажу понад 20 років, 16,7 % - до 20 років.

За напрямками роботи в усіх 12 (100%) закладах працюють гуртки художньо-естетичного спрямування, 8 закладів працює за науково-технічним напрямком, 7 закладів працює за туристично-краєзнавчим напрямком. У 6 закладах працюють гуртки еколого–натуралістичного спрямування. У 3 закладах працюють гуртки військово-патріотичного спрямування. По 2 заклади зазначають, що у них працюють гуртки дослідницько - експериментальні, фізкультурно–спортивні, соціально-реабілітаційні, інші.

У порівнянні з довоєнним часом, 66,7% опитаних повідомляють, що кількість вихованців у закладі зменшилася, 33,3 % опитаних стверджують, що кількість не змінилася.

На запитання, «Чи має ваш заклад стратегію (довготерміновий план на 3-5 років) розвитку в умовах війни?», відповіді опитаних розділилися навпіл. 50% закладів мають такі плани, інші 50% не мають розроблено такої стратегії.

На запитання «Чи вважаєте Ви проблему несистемного підходу формування духовних та моральних цінностей, які відповідають українській ідентичності, актуальною?» 83,3% опитаних дали ствердну відповідь, 16,7% опитаних зазначили, що їм важко відповісти на дане запитання.

Найважливішими цінностями для опитаних керівників є: бути вільною людиною, бути українцем, бути активним громадянином, любити, мислити, бути успішною державою.

Щодо протидії яким антицінностям серед вихованців вашого закладу, проводиться профілактична, просвітницька робота? На це запитання всі опитані 100% відповіли «жорстокість». Також називали такі антицінності як «брехливість», «безвідповідальність», «підлість».

Щодо форм роботи з батьками, які використовують в закладі: (83,3%) із опитаних залучають батьків до створення освітнього простору закладу позашкільної освіти, (75%) залучають батьків до діяльності батьківського комітету, (50%) активізують батьків до громадської діяльності, (33,3%) використовують допомогу батьків у забезпеченні належного рівня матеріально-технічної бази, (8,3%) інше.

На запитання «Чи розробляли за останні три роки педагогічні працівники вашого закладу позашкільної освіти власні програми, посібники та методичні рекомендації, методичні матеріали, статті тощо, направлені на формування

духовних і моральних цінностей підлітків?» 75% опитаних відповіли «так», 25% опитаних відповіли «ні».

На запитання «Чи проводиться серед вихованців вашого закладу просвітницька робота щодо формування духовних і моральних цінностей, які відповідають українській ідентичності?» 100% опитаних відповіли «так».

Серед взірцевих етичних кодексів, програм, авторських розробок заходів формування духовних і моральних цінностей підлітків, опитані керівники закладів позашкільної освіти називають:

- Біблію;
- програма УХВЛ;
- праці І.Д.Беха, К.Д.Ушинського, А.С.Макаренка, В.С.Сухомлинського, Н.М.Вознюк;
- етичний кодекс ГО " Когорта";
- методичні рекомендації. Журба К.О. Виховання духовної культури у підлітків: ТОВ «Інфодрук», 2004;
- авторські програми для керівників гуртків, учнівських об'єднань щодо формування духовних і моральних цінностей підлітків;
- інше.

Серед нововведень, спрямованих на формування духовних і моральних цінностей української ідентичності, які відбулися у закладі з ініціативи керівника, опитані називають:

- заходи, флешмоби, фотовиставки присвячені формуванню духовних та моральних цінностей української ідентичності;
- проект "Формування духовних та моральних цінностей вихованців закладу";
- круглий стіл "Національні цінності у вихованні духовної особистості гуртківця";
- "Мова - генетичний код української нації" (захід до дня рідної мови);
- свято Єднання;
- проводились майстер - класи, навчання, гаївки спільно із священниками різних конфесій;
- особливих нововведень не має, але діти і батьки, і педагоги активно залучені до волонтерської діяльності;
- збираємо матеріали про загиблих героїв нашої громади;

- виховна робота в закладі побудована за наріжними каменями УХВЛ;
- флешмоб: Я - українець!;
- залучення вихованців до волонтерства;
- патріотичний захід «Слава нашим ЗСУ!», колективна справа «Ангели для ЗСУ», духовні зустрічі з священниками, Родинні свята;

На запитання « Чи ознайомлені Ви з текстом Української Хартії вільної людини?» Всі опитані 100% відповіли «так».

На запитання «Чи вважали б Ви за корисне ввести програму для закладу позашкільної освіти з формування духовних і моральних цінностей української ідентичності в учнів відповідно до смислів Української Хартії вільної людини?» 75% опитаних відповіли «так», а 25% «важко відповісти».

Чи допомогла б Українська Хартія вільної людини в роботі з батьками у вашому закладі. Якщо так - то яким чином ?

Опитані нами керівники позашкільних закладів відповіли «Так. Адже виховання гідного громадянина - це не одноосібне завдання освітян, а спільна робота учнів, вчителів, керівників гуртків, та звичайно ж батьків!!!»

Серед ресурсів, які необхідні закладу у проведенні занять для покращення якості формування духовних і моральних цінностей української ідентичності відповідно до смислів Української Хартії вільної людини, учасники анкетування називають:

- покращення матеріальної бази
- методичні розробки, презентації
- сучасне технічне обладнання
- методичне забезпечення
- кадрове забезпечення
- фінансове забезпечення для організації масових заходів.

Керівників гуртків закладів позашкільної освіти

Опитано 61 керівника гуртків закладів позашкільної освіти, з них 68,9% проживає у місті, 8,2 % - у селищі міського типу і 23% - у селі.

Серед всіх опитаних керівників віком 30-40 років було 39,3%, 50-60 років – 34,4%, віком 60 років і старше 11,5% , 25-30 років – 9,8%, до 25 років 4,9%.

54,1% опитаних мають педагогічного стажу понад 20 років. До 20 років стажу мають 19,7% опитаних, у 9,8% - стаж до 3 років. 8,2% опитаних вказують свій стаж до 10 років і 8,2% до 5 років.

50,8% опитаних керують гуртками художньо – естетичного напрямку, 26,2% науково – технічними гуртками, 18% туристично-краєзнавчими, ще 14,8% ведуть еколого-натуралістичні гуртки. З гуртками фізкультурно-спортивного напрямку працює 4,9% респондентів. Така ж кількість веде соціально-реабілітаційні гуртки. І всього 1,6% опитаних працює з гуртками військово-патріотичного спрямування. Ще 4,9% опитаних працюють з іншими гуртками.

У порівнянні з довоєнним часом кількість вихованців/учнів/слухачів гуртків залишилася без змін – так вважають 38 (62,3%) опитаних, зменшилася – 16 (26,2%), збільшилася – 7 (11,5%).

62,3% опитаних вважає проблему несистемного підходу формування духовних і моральних цінностей підлітків, які відповідають українській ідентичності актуальною, 29,5% важко відповісти. І тільки 8,2% керівників гуртків дали відповідь «ні».

За останні три роки, опитані нами керівники гуртків створювали розробки направлені на формування духовних і моральних цінностей підлітків, а саме:

посібник – 2 (3,3%), програму – 6 (9,8%), методичні рекомендації – 11 (18%), інше – 46 (75,4%).

У позашкільних закладах освіти в яких працюють опитані нами працівники проводиться просвітницька робота щодо формування духовних і моральних цінностей підлітків, які відповідають українській ідентичності. Про це нам пишуть 95,1% керівників гуртків. 4,9% повідомляють що така робота не проводиться.

На запитання «Який відсоток часу у впроваджуваній Вами програмі гуртка передбачає елементи формування духовних і моральних цінностей підлітків, які відповідають українській ідентичності?» ми отримали такі відповіді:

0% - 4 (6,6%)

25% - 16 (26,2%)

50% - 19 (31,1%)

75% - 19 (31,1%)

100%- 3 (4,9%)

На запитання про найбільш важливі цінності 53 (86,9%) опитаних керівників гуртків назвали цінність - бути вільною людиною, 52 (85,2%) - бути українцем, бути активним громадянином - 42 (68,9%), любити – 41 (67,2%), бути успішною державою -39 (63,9%), бути господарем – 37 (60,7%).

Щодо протидії яким антицінностям серед вихованців вашого закладу, проводиться профілактична, просвітницька робота? На це запитання більше половини опитаних на першому місці поставили «жорстокість». Також називали такі анти цінності як «підлість», «брехливість», «безвідповідальність».

Щодо форм роботи з батьками, які використовують у своїй педагогічній практиці опитані називають: активізація батьків до громадської діяльності – (50,8%), допомога батьків у забезпеченні належного рівня матеріально-технічної бази - (50,8%), залучення батьків до діяльності батьківського комітету – (49,2%), залучення батьків до створення освітнього простору закладу позашкільної освіти – (42,6%), інше – (31,1%).

Серед методичної літератури яку використовують додатково для формування готовності підлітків до самоусвідомлення української ідентичності, респонденти називають:

- Українська Хартія вільної людини;

- Національно-культурна ідентичність підлітка: методика виховання : методичні рекомендації / [К.О. Журба, І.Д. Бех, О.М. Докукіна, С.В. Федоренко, І.М. Шкільна]. – Київ, 2019. – 120 стор.;

- Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. Світлана Бойко - Київ, 2022;

- Науково-методичний посібник "Формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах";

- інтернет ресурси, інше.

З текстом Української Хартії вільної людини ознайомлені 85,2% опитаних, 14,8% -ні.

Лише 59,6 % тих хто ознайомлений із текстом Української Хартії вільної людини готові вести гурток, чи запровадити декілька занять формування

духовних і моральних цінностей української ідентичності в учнів, поєднаних смислами Української Хартії вільної людини.

Серед ресурсів необхідних для покращення якості формування духовних і моральних цінностей української ідентичності для занять гуртка, відповідно до смислів Української Хартії вільної людини, керівники гуртків називають: покращення матеріально-технічної бази, більше методичної літератури, належна оплата праці і Перемога України.

Батьки, діти яких відвідують гуртки закладів позашкільної освіти

В анкетуванні взяли участь 70 батьків, із 12 позашкільних закладів, гуртки в яких відвідують їх діти .

62,9% опитаних проживають у місті, 30% у селі, 7,1% проживають у селищі.

За статтю 88,6% були жінки, 11,4% чоловіки.

За освітою у 71,4% вища освіта, у 15,7% середня, у 8,6% професійно-технічна освіта, у 2,9% незакінчена вища, у 1,4 % базова вища освіта.

95,7% опитаних батьків повідомляють, що форма навчання дитини у закладі позашкільної освіти, очна, 4,3% - змішана.

60% батьків стверджують, що їхні діти відвідують художньо – естетичні гуртки, 21,4% - науково – технічні, 15,7% - туристично-краєзнавчі, 10% - еколого-натуралістичні, 8,6% – фізкультурно – спортивні, 1,4% – військово-патріотичний, 1,4% – соціально-реабілітаційний, 7,1% – інші.

Усі діти вибирали собі гуртки за власним бажанням. Хоча деякий вплив на вибір та відвідування того чи іншого гуртка мали друзі – однолітки, сучасні тенденції, а також вибір і бажання батьків, щоб дитина розвивалася в даному напрямку.

Усі батьки 100% задоволені виховною складовою закладу позашкільної освіти, який відвідує його дитина.

На запитання від чого залежатиме майбутнє дитини - 71,4% відповіли – від здібностей дитини, 62,9% – від якості освіти, 54,3% - від обраних нею духовних і моральних цінностей, 44,3% - від соціально-економічного розвитку країни, 37,1% - від того, чи зможе він/вона скористатися з наявних обставин для здійснення своїх життєвих прагнень.

Серед духовних і моральних цінностей, які є для них важливими, батьки називають: доброта, чесність, порядність, цілеспрямованість, патріотизм, справедливість, ввічливість, порядність, свобода, право вибору, совість. Саме такі цінності є важливими і у сім'ях опитаних.

На запитання «Робота з дітьми про шкідливість якої антицінності є більшою чи менш важливою в вашій сім'ї (родині) ?» - 46 опитаних батьків назвали жорстокість, 45- підлість, 44 – брехливість, а також 38 опитаних на перше місце поставили лицемірство, 34 - безвідповідальність, 32 - корупція, 27 - безпринципність, 25 – безхребетність.

Щодо форм роботи керівників гуртків з батьками, більше 60% опитаних залучені до роботи батьківських комітетів, 48,6% допомагають у забезпеченні належного рівня матеріально-технічної бази позашкільного закладу, – 32,9% батьків залучалися до проведення занять та різних заходів у закладах позашкільної освіти.

45 опитаних батьків, що становить 64,3% ознайомлені з текстом Української Хартії вільної людини. 25 (35,7%) –НІ.

81,1% тих батьків, які ознайомлені з текстом Української Хартії вільної людини вважає, що включення занять з формування духовних і моральних цінностей учнів відповідно до Української Хартії вільної людини позитивно вплинуть на виховання їхніх дітей. 13,2% вважають, що частково матиме позитивний вплив. І 5,7% вважають, що такі заняття ніяк не вплинуть на виховання їхніх дітей.

Для покращення роботи гуртків та інших творчих об'єднань з формування духовних і моральних цінностей для ствердження української ідентичності вихованців/учнів/слухачів батьки вважають головне це мир і наша перемога. Пропонують вивчати історію України, проводити зустрічі з непересічними особистостями, формувати розуміння, що ми нація борців, а свободолюбивий дух - це складова нашої ідентичності. А також покращити матеріально-технічну базу закладу та збільшити фінансування гуртків.

Батьки готові допомагати закладу в якому займається їхня дитина матеріально, фінансово, а також фізичної працею для створення безпечного та продуктивного позашкільного середовища освіти для дитини.

В умовах війни та невизначеності саме об'єднання зусиль системи освіти, педагогів-практиків, духовної еліти, батьків має забезпечити позитивний результат на теренах формування майбутніх громадян-патріотів незалежної, демократичної України. А УХВЛ нехай буде дороговказом до успіху!

